PENSIOEN FEDERATIE MAGAZINE

SEPTEMBER 2022

Welkom!

Dit magazine gaat in op pensioen en arbeidsmarkt. “Het kabinet vindt dat een vaste baan de norm moet zijn en werkt daarom aan een nieuwe balans tussen vaste en flexibele contracten”, luidde de Troonrede. Wat betekent dat voor zelfstandigen en hun pensioenopbouw?

Lees wat zzp’ers willen, wat pensioenfondsen doen, over verplicht pensioen opbouwen- of niet, wat de platformeconomie betekent en wat Europa van plan is. Kortom: een waardevolle verkenning met interessante sprekers uit alle richtingen van het debat.

Veel leesplezier!

Open het magazine >

Hoe werkt dit magazine?

Drie vragen aan Hans Borstlap

Op de bijeenkomst voor bedrijfstakpensioenfondsen van 13 september jl. die de Pensioenfederatie organiseerde, deelde Hans Borstlap zijn visie op de arbeidsmarkt. In 2020 verscheen het rapport van zijn commissie over de noodzakelijke veranderingen op de arbeidsmarkt. Wat is er met zijn aanbevelingen gebeurd? En hoe zijn we eigenlijk in deze situatie verzeild?

De arbeidsmarkt is afgelopen decennia ingrijpend veranderd. Wat ziet u als de belangrijkste veranderingen op de arbeidsmarkt?
“De dominantie van het vaste, standaard contract is er niet meer. Vooral het aantal flex-baantjes is enorm toegenomen, evenals het aantal zzp-ers. De regulering heeft daar geen gelijke tred mee gehouden. De bescherming en toerusting van flex-werknemers en zzp-ers is achtergebleven. Dat is slecht in sociaal, economisch en maatschappelijk opzicht.

Ook is de behoefte aan permanente scholing en praktijkleren enorm toegenomen. De wettelijke leerplicht is evenwel nog steeds afgestemd op de situatie van 120 jaar geleden, toen de leerplicht werd ingevoerd tussen 6 en 12 jaar.Deze is nu tot 16 jaar; nog steeds geconcentreerd op de initiële fase. Wij kunnen ons niet langer de vrijblijvendheid voor scholing na de initiële fase veroorloven. Het regeerakkoord is ronduit teleurstellend door vier jaar incidenteel (!) 125 miljoen euro beschikbaar te stellen. Als iets niet incidenteel is, dan is het de behoefte aan permanente scholing van alle werkenden om hun kennis en vaardigheden up-to-date te houden.

Tot slot: terwijl de behoefte aan arbeidsbemiddeling de laatste jaren alleen maar is toegenomen, is er gekort op de budgetten van UWV en gemeentelijke participatiediensten. Niet zo vreemd dus dat er nu meer dan een miljoen mensen ‘niet benut’ worden en er anderzijds zoveel openstaande vacatures zijn. Een klassiek voorbeeld van ‘penny wise and pound foolish’.”Allebei vinden ze dat in de discussie over het verbeteren van de pensioenopbouw door zzp’ers er te weinig wordt gesproken over wie de zelfstandige zonder personeel is, welke behoefte en mogelijkheden hij heeft om zelf in zijn pensioen te voorzien en wat nodig is om het pensioenbewustzijn en het handelingsperspectief te vergroten.

'De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt schreeuwen nu om snelle actie.'

Hans Borstlap

In 2020 bracht uw commissie Regulering van werk haar eindrapport uit “In wat voor land willen wij werken?”. Dat is al weer even geleden. Daarin waarschuwt u voor ‘doorgeschoten flex’ en schijnzelfstandigheid en pleit u voor een gelijker speelveld voor alle werkenden. Wat moet er gebeuren en wat is sinds 2020 met uw aanbevelingen gedaan?
“Minister Van Gennip van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft op 5 juli j.l. een uitstekende brief naar de kamer gestuurd, waarin op hoofdlijnen ons rapport en het SER mlt-advies van juni 2021 worden gevolgd. Wel zou ik willen aandringen op meer snelheid in het daadwerkelijk tot stand brengen van de noodzakelijke wetgeving. De ontwikkelingen op de arbeidsmarkt schreeuwen nu om snelle actie. Ruimere financiële middelen voor UWV en gemeenten kunnen al direct in de begroting 2023 verwerkt worden. Daarbij is het van belang de samenhang van maatregelen in ons rapport te respecteren: wanneer externe flex-baantjes worden ontmoedigd en beprijsd (hetgeen nodig is), dan zal tegelijkertijd de interne wendbaarheid van het vaste, standaardcontract vergroot moeten worden. En zal tegelijkertijd de schijnzelfstandigheid aangepakt moeten worden omdat er anders een verdere vlucht naar het zzp’er-schap zal plaatsvinden.”

'Er ontstaat een grote druk op de bedrijfstakpensioenfondsen om de onderlinge schotten op te ruimen.'

Hans Borstlap

De arbeidsmarkt wordt universeler, een gelijker speelveld is nodig voor alle werkenden, zo stelt u. Wat zou dat voor de arbeidsvoorwaarde pensioen kunnen betekenen? Welke boodschap wilt u hierover aan de pensioensector meegeven?
“Pensioenen volgen de arbeidsmarkt; niet andersom. Een gelijker speelveld voor alle werkenden op de arbeidsmarkt, dus meer gelijke regels voor alle werkenden, ongeacht het contract waaronder men werkt, zal betekenen dat er een grote druk op de bedrijfstakpensioenfondsen zal ontstaan om de onderlinge schotten op te ruimen. Afzonderlijke pensioenregelingen zouden niet de beweeglijkheid van werkenden op de arbeidsmarkt moeten tegenwerken, maar juist moeten faciliteren. Dan zijn we gelijk af van ingewikkelde "grensconflicten" die meer horen bij de situatie van het verleden dan dat deze passen in onafwendbare ontwikkelingen op de arbeidsmarkt van nu en verdere toekomst.”

Meer lezen van Hans Borstlap? Zie ook Modernisering arbeidsmarkt kan niet wachten (esb.nu).

Portretfoto copyright Walter Kallenbach

Al zeventig jaar zzp’ers in het bedrijfstakpensioenfonds

‘Eigenlijk is het bizar dat vrijwel alleen in onze sector een verplichting is voor zzp’ers om deel te nemen aan de pensioenregeling’, vindt Marlies van Loon, die namens zzp’ers bestuurslid is van Bpf Schilders, het bedrijfstakpensioenfonds voor het schilders-, afwerkings- en glaszetbedrijf. ‘Wat mij betreft bouwen alle werkenden verplicht pensioen op.’

Bij uw pensioenfonds is iedereen uit de bedrijfstak automatisch aangesloten, ook werkgevers en zzp’ers. Hoe kreeg u dat voor elkaar?

‘Ik weet niet beter of het is al zo sinds de oprichting van het pensioenfonds. Dat was in 1951, dus al meer dan 70 jaar geleden. Ik weet uit de overlevering dat de sociale partners gezamenlijk bepaald hebben dat alle beroepsgenoten onder de werkingssfeer van de verplichtstelling vallen. Het idee was: als je eenmaal schilder bent, blijf je dat altijd. Daarnaast vonden ze het ongewenst om concurrentie te hebben op arbeidsvoorwaarden. Destijds waren de zelfstandigen in de minderheid. De grootste groep deelnemers werkte in loondienst. Tegenwoordig beginnen steeds meer mensen voor zichzelf. Het aandeel werknemers ten opzichte van zzp’ers is daardoor al bijna gelijk.’

‘Als pensioenopbouw niet verplicht is, doen de meeste zzp’ers het niet.’

Wordt de verplichtstelling automatisch verlengd?

< terug

volgende >

Waarom zzp’ers een verplicht pensioen moeten opbouwen

Al jaren houdt het gemis van pensioenopbouw onder werknemers en zzp’ers de politiek bezig. Een onderzoek van DNB eind augustus liet zien dat de groep Nederlanders zonder pensioenopbouw omvangrijk is, en stabiel. Zo bouwt 13% van de werknemers geen pensioen op (de ‘witte vlek’) en doet 94% van de zzp’ers dit niet. Bij de totstandkoming van het nieuwe stelsel is daarom afgesproken om hier iets aan te doen. Een van de maatregelen is dat pensioenfondsen straks mogen experimenteren met het toelaten van zzp’ers tot de tweede pijler. Maar volgens Bastiaan Starink, bijzonder hoogleraar Arbeidsmarkt, Pensioenen en Belasting in Tilburg en partner bij PwC, is dit geen goed idee.

Ten eerste hebben zzp’ers ongehinderd toegang tot pijler 3, aldus Starink op 10 juli in het FD. De fiscale premieaftrek voor pensioenopbouw in pijler 3 wordt in het nieuwe pensioenstelsel vrijwel gelijk aan pijler 2, betoogde hij. ‘Aan de belastingen ligt het dus niet. Zelfs nu gebruikt slechts 10 procent van de zzp’ers de mogelijkheid om pensioen op te bouwen via pijler 3. Er is geen reden om aan te nemen dat bij toegang tot pijler 2 die animo ineens stijgt.’

Een ander argument is dat de tweede pijler wettelijk dermate verbonden is aan het arbeidsrecht, dat openstelling voor niet-werknemers uitdraait op ‘een juridisch drama’, aldus Starink. En ook krijgen pensioenuitvoerders in dat geval met een ‘ongekend incassovraagstuk’ te maken.

De oplossing is simpel, aldus Starink: laat iedereen die inkomen geniet en nu onvoldoende pensioen opbouwt, deelnemen aan een kapitaalgedekte basispensioenregeling.

‘Dit kan verplicht plaatsvinden, of als dit onhaalbaar of onwenselijk is, als standaardoptie met een uitstapmogelijkheid. Dit basispensioen is een simpele premieregeling waarbij de deelnemer zelf de aanbieder mag kiezen.Vergelijk het met ons zorgverzekeringssysteem: iedereen moet deelnemen aan de basisverzekering, maar kiest zelf zijn aanbieder.’

Zweden kent een vergelijkbaar systeem, maar zonder individuele kapitaalsvorming. In IJsland is gekozen voor een soortgelijk systeem voor ondernemers. ‘Op dit systeem kan bijna niemand tegen zijn,’ aldus Starink in het FD. ‘Het is een efficiënte en effectieve manier om de witte vlek en de ondermaatse pensioenopbouw van zzp’ers te voorkomen. Het is eenvoudig en goedkoop uit te voeren en huidige aanbieders verliezen er geen markt door.’

‘Laat iedereen die inkomen geniet en nu onvoldoende pensioen opbouwt, deelnemen aan een kapitaalgedekte basispensioenregeling.’
Bastiaan Starink

Het probleem is extra acuut geworden door de toegenomen flexibilisering van de arbeidsmarkt, licht Starink toe in een interview met de Pensioenfederatie. ‘Het idee achter die flexibilisering was dat werkgevers vraag een aanbod zo beter konden afstemmen en dat tegelijkertijd het ondernemerschap in de bevolking werd gestimuleerd. Deels is dat gelukt, maar deels is er uiteraard het bekende en onbedoelde effect van schijnondernemers.’

Bovendien vraagt het opzijzetten van geld voor later een zekere mate van discipline, waarover niet iedereen beschikt. ‘Mensen denken meer op de korte dan op de lange termijn, dat werkt nu eenmaal zo.

Veel zzp’ers zeggen dat ze geen geld hebben voor hun pensioen, maar het kan ook zijn dat ze het geld er niet voor over hebben. In elk geval niet op dit moment.’

In combinatie met het feit dat ook niet alle werknemers pensioen opbouwen, leidt dit ertoe dat momenteel bijna een kwart van de beroepsbevolking niets doet aan de oudedagsvoorziening. ‘Dat dit een potentieel probleem is, zowel voor de betrokken individuen als voor de samenleving al geheel, lijkt me evident. We slagen er als land momenteel goed in om de armoede onder ouderen zeer beperkt te houden. Dat is waardevol. We moeten ernaar streven dat zo te houden.’

‘Mensen denken meer op de korte dan op de lange termijn; het kan zijn dat ze het geld niet over hebben voor pensioen.’
Bastiaan Starink

Hoe groot is het probleem nu echt? Zzp’ers hebben vaak eerder wel een pensioen opgebouwd of hebben een partner met pensioen of een bedrijf of pand dat ze kunnen verkopen. Met andere woorden: kun je een schets geven van de groep die dreigt in armoede te vervallen?
‘Het is ingewikkelder dan het lijkt. Er zijn inderdaad zzp’ers die al eerder pensioen hebben opgebouwd of die een partner hebben die dat doet, maar we weten niet hoe groot die groep is. Een bedrijf kun je alleen verkopen als het echt iets waard is, en dat is bij zzp’ers zelden het geval. En wat betreft de eigen woning: bakstenen kun je niet eten. En dan zitten veel zzp’ers nog met de Fiscale Oudedagsreserve (FOR), die anders dan de naam suggereert geen reserve is maar een schuld aan de Belastingdienst.

Als geldgebrek maar deels de werkelijke reden is voor een gebrekkig pensioen, wat is daarvan dan de oorzaak? Moet je te rade gaan bij de gedragsleer?
‘Het is een gegeven dat de meeste mensen resultaat op de korte termijn verkiezen boven resultaat op de lange termijn. Ik ben geen psycholoog of gedragswetenschapper, dus de oorzaken daarvan vind ik lastig te bepalen. Maar ik weet wel wat je ertegen moet doen: zo’n regeling verplicht stellen. Of in ieder geval kiezen voor een standaard deelname met een opt-outregeling, zodat niet meedoen een bewuste keuze is.’

Wat voor effect heeft de verplichte deelname die je voorstelt op de inkomens van zzp’ers?
‘Die gaan er natuurlijk ten opzichte van hun huidige inkomen op achteruit. Uitgaande van een inleg van 10 procent van het bruto-inkomen, betekent dat na belastingaftrek een reële achteruitgang van gemiddeld zo’n 3 tot 4 procent van het netto-inkomen. Ik denk dat dat deels kan worden gecompenseerd door een hoger tarief van de zzp’ers, iets dat mede door de enorme krapte op de arbeidsmarkt opportuun is. Er zijn bij een verplichting immers geen concurrenten meer die geen pensioenkosten in hun tarief verwerken. Maar dat moet natuurlijk wel blijken.’

Is 10 procent van het inkomen niet een beetje weinig? In IJsland, waar ze dit systeem ook hebben, is het percentage recent verhoogd van 12 naar 15.
‘Een percentage is natuurlijk altijd arbitrair. Bij werknemers gaat het in totaal om maximaal 30 procent, maar dan betaalt de werkgever natuurlijk mee. Mijn gevoel zegt dat je beter met een lager percentage kunt beginnen voor het draagvlak, dan kun je later altijd nog zien.’

Je schrijft in het FD: ‘Op dit systeem kan bijna niemand tegen zijn.’ Maar bijna is niet helemaal. Welke bezwaren kunnen er komen?
‘Ik denk dat de bezwaren vooral zullen komen van de zzp’ers zelf, en dan vooral van de organisaties die zeggen hen te vertegenwoordigen. Zij zijn vaak principieel tegen dergelijke verplichtstellingen en beschouwen dat als betutteling. Ik verwacht dat de pensioenfondsen niet tegen zullen zijn. Er gaat voor hen mogelijk wel een potentiële markt verloren, maar zoals ik al aangaf zou dat met veel haken en ogen gepaard gaan.’

‘Zzp’ers en de organisaties die hen vertegenwoordigen zijn vaak principieel tegen verplichtstellingen, die ze beschouwen als betutteling’
Bastiaan Starink

Voor dat argument van betutteling valt toch wel iets te zeggen? Je bent ondernemer en kunt zelf prima bepalen of je iets opzij wilt leggen voor je oude dag of niet.
‘Mijn voorstel is in de kern paternalistisch, dat klopt. Maar we leven in een verzorgingsstaat die iedereen voor echte armoede moet behoeden. Als een grote groep zzp’ers na hun pensioen in de armoedeval blijkt te zijn gestapt, is dat wellicht niet meer vol te houden. Er is dus ook sprake van een collectieve verantwoordelijkheid.’

Er zijn zzp’ers die zich geen ondernemer voelen maar door de flexibilisering van de arbeidsmarkt in die positie zijn geduwd. Voor hen is dit wellicht een oplossing, maar kunnen we niet beter die schijnzelfstandigheid oplossen?
‘Het beëindigen van de schijnzelfstandigheid is van groot belang, zeker. Het een moet het ander absoluut niet uitsluiten. Overigens kunnen actuele ontwikkelingen op de arbeidsmarkt bijdragen aan een vermindering van dit probleem. Vanwege de schaarste aan personeel heeft PostNL zijn pakketbezorgers een dienstverband aangeboden, en zoiets kan natuurlijk vaker gaan gebeuren. Maar er zal altijd een groep zzp’ers overblijven, en voor hen is mijn plan bedoeld.’

Minister Van Gennip van SZW heeft recent plannen gepresenteerd voor een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Daarin is de fiscale ruimte voor pensioensparen in de derde pijler fors verruimd. Op deze manier wordt zelfstandigen dezelfde fiscale ruimte voor pensioenopbouw geboden als werknemers. Is de verplichtstelling voor zzp’ers die je voorstelt dan nog nodig?
‘Zeker, want de problemen verdwijnen daardoor niet. De ruimte in de derde pijler wordt nu al niet benut door de meeste ondernemers, dus verruiming heeft voor hen weinig zin.’

De inaugurele rede van Bastiaan Starink is hier te vinden.

Bastiaan Starink is partner bij PwC - People and Organisation, Bijzonder Hoogleraar Arbeidsmarkt, Pensioenen en Belasting bij de Universiteit Tilburg en verbonden aan Netspar.

INTERVIEW

‘Er is een apart pensioenregime nodig voor zelfstandigen’

Pensioen voor zzp’ers in de tweede pijler? Maarten Post – van 2011 tot 2021 voorzitter van Stichting ZZP Nederland en nu bestuurslid met pensioenen in zijn portefeuille – verwacht er weinig meer van. ‘We hebben het geprobeerd en het is niet gelukt. Laten we nu gaan inzetten op iets wat wél lukt.’

‘Zorg ervoor dat zzp’ers gemakkelijker pensioen kunnen opbouwen in de derde pijler’, adviseert Post. Nu is dat lastig, vindt hij, omdat de voorwaarden voor lijfrentes niet aantrekkelijk zijn. ‘Er is te weinig flexibiliteit. Wie vóór de pensioengerechtigde leeftijd een lijfente wil laten uitkeren, moet dat over een periode van minimaal 20 jaar doen. Een korte tijdelijke lijfrente mag niet. En wie op de pensioengerechtigde leeftijd of daarna een tijdelijke lijfrenteuitkering wil, is gebonden aan een maximumbedrag. Dat is vastgelegd in de Pensioenwet, een wet die niet geschreven is voor zelfstandigen, maar voor werknemers.’ Minstens zo lastig is de formule op basis waarvan een zelfstandige kan berekenen hoeveel geld hij in een bepaald jaar fiscaal aftrekbaar opzij mag zetten. ‘Als mensen die formule voor hun neus krijgen, haken ze af.’

Belastingaangifte

Dat de fiscale oudedagsreserve (for) – een mogelijkheid voor zelfstandigen om op papier geld te reserveren voor hun oude dag – wordt afgeschaft, begrijpt Post. Op die manier kunnen zelfstandigen een fiscale aftrekpost creëren zonder dat ze geld opzij zetten. Als ze stoppen met hun onderneming, moeten ze hierover alsnog belasting betalen, zonder dat ze pensioen hebben opgebouwd. Wel is Post voorstander van een voorwaardelijke for. ‘Dan krijg je de belastingaftrek alleen als je het geld echt opzij hebt gezet.’ De Belastingdienst zou op de digitale belastingaangifte voor ondernemers actief informatie moeten geven over de fiscale ruimte, vindt hij. ‘Het zou mooi zijn als automatisch in beeld verschijnt welk maximaal bedrag iemand fiscaal aftrekbaar opzij kan zetten op basis van de winstaangifte in een bepaald jaar. Dan ben je meteen van die lastige formules af. Of werk met een forfait, zodat mensen weten welk bedrag of percentage ze kunnen inleggen.’

Versoepeling lijfrenteregels

Zo wordt het voor ondernemers gemakkelijker om te sparen voor hun pensioen in de derde pijler, aldus Post. Als dit gecombineerd wordt met een versoepeling van de lijfrenteregels – meer ruimte voor tijdelijke uitkeringen – zullen zelfstandigen eerder geneigd zijn iets te regelen voor later. ‘Stel dat je doorwerkt tot je 70e. Dan moet je bijvoorbeeld de mogelijkheid hebben om je lijfrente in 5 of 10 jaar te laten uitkeren.’ Twee andere verbeteringen voor zelfstandigen die een oudedagsvoorziening opbouwen in de derde pijler zijn al eerder gerealiseerd. ‘Het pensioengeld is sinds 2015 beter beschermd. Tegenwoordig raken zelfstandigen hun pensioengeld tot een bedrag van € 250.000 niet meer kwijt aan eventuele schuldeisers. Ook hebben we bereikt dat zelfstandigen hun pensioengeld tussentijds mogen opnemen bij langdurige arbeidsongeschiktheid.’

Experimenteerruimte

In het Pensioenakkoord is afgesproken dat er gekeken wordt naar manieren om zzp’ers pensioen te laten opbouwen in de tweede pijler. ‘Er zou in de nieuwe Wet toekomst pensioenen experimenteerwetgeving komen met ruimte voor vrijwillige deelname van zzp’ers aan pensioenfondsen. Die ruimte is er niet gekomen’, aldus Post. Zelf was hij betrokken bij twee experimenten, bij Bpf Bouw en bij ABP. In het experiment bij Bpf Bouw was het bijvoorbeeld de bedoeling dat het pensioenfonds mensen zou uitnodigen die voorheen in de bouw werkten en deelnamen aan het pensioenfonds. Mogelijk werken ze nu als zzp’er in de bouw. Om te achterhalen wie er precies uitgenodigd moesten worden voor vrijwillige deelname had het pensioenfonds gegevens nodig uit het Handelsregister van de Kamer van Koophandel. Dat ging niet door; het experimenteerkader in de Wet toekomst pensioenen laat dat niet toe. ‘Dan kan zo’n experiment niet starten.’

‘De beloofde experimenteerruimte is er niet gekomen’

Maarten Post

‘De sectorindeling is een ramp. Veel zelfstandigen zijn niet in één sector werkzaam, maar in meerdere.’

‘De overheid kan geen pensioenplicht opleggen aan zelfstandigen’

Maarten Post

Wettelijke pensioenplicht

Sommige zelfstandigen nemen verplicht deel aan een pensioenfonds, zoals schilders. Dat zou toch ook ingevoerd kunnen worden voor andere groepen zelfstandigen? ‘De overheid kan geen wettelijke pensioenplicht opleggen’, stelt Post. ‘Want die is er namelijk al in de vorm van de AOW. Aanvullend pensioen is een private afspraak tussen werkgevers en werknemers, een arbeidsvoorwaarde.’ Vrijwillige aansluiting bij een pensioenfonds is principieel anders. Daar was Post jarenlang voorstander van. Maar alleen als een zelfstandige zelf kan bepalen wat hij inlegt. ‘Het inkomen van zelfstandigen wisselt, dus het ene jaar is er meer ruimte om geld opzij te zetten dan het andere jaar.’ Maar zelfs dan is er een complicatie, want bij welk fonds moet de zelfstandige zich aansluiten? ‘De sectorindeling is een ramp. In onze achterban zijn bijvoorbeeld zelfstandigen die zowel het onderwijs als het bedrijfsleven als opdrachtgever hebben. Voor veel zelfstandigen geldt dat zij niet in één sector werkzaam zijn, maar in meerdere.’ Ook het feit dat er weinig mogelijkheden zijn voor tijdelijke uitkeringen en dat een individuele pensioenrekening niet mogelijk is, zorgen er volgens hem voor dat de tweede pijler niet aantrekkelijk is voor zelfstandigen.

Buffer

Overigens is het voor Post maar de vraag of zelfstandigen te weinig pensioen opbouwen, zoals altijd wordt beweerd. ‘Wie bepaalt wat te weinig pensioen is? Het pensioen voor zzp’ers wordt altijd gerelateerd aan het werknemerspensioen, maar die criteria kun je niet zomaar loslaten op ondernemers.’ De prioriteit van een zelfstandige ligt bij het voortbestaan van zijn onderneming, stelt Post. Dat betekent investeren in opleidingen en materiaal. Ook moet de zelfstandig ondernemer zorgen voor een buffer voor slechte tijden. ‘De coronaperiode heeft bewezen dat dat noodzakelijk is.’ Daarnaast wil een zelfstandige een inkomen als hij niet meer werkt. ‘Maar een zelfstandige denkt niet: ik zie ernaar uit om te stoppen als ik straks 66 of 67 ben. Integendeel. Ze werken vaak door. Bovendien rekenen ze erop dat hun bedrijf iets oplevert.’

Bewuste keuze

Tegelijkertijd zijn er ook zelfstandigen die weinig verdienen en misschien liever in loondienst hadden gewerkt. Zou het voor deze groep niet goed zijn om verplicht pensioen op te bouwen? ‘Natuurlijk komt gedwongen zelfstandigheid voor’, erkent Post. ‘Maar ik schat dat 90% van de zelfstandigen zelf de keuze heeft gemaakt om zelfstandig te werken.’ Zijn achterban bestaat onder anderen uit zelfstandigen in de financiële dienstverlening, training en coaching, bouw en techniek, zorg, handel en kunst. ‘Bijna de helft van deze groep werkt voor consumenten en heeft geen bedrijven of organisaties als opdrachtgever.’ Voor het overgrote deel van zijn achterban geldt dat ze bewust gekozen hebben voor een bestaan als zelfstandige, aldus Post.

Aanpak schijnconstructies

‘Dat sommige zelfstandigen verplicht zijn om als zzp’er te werken, bijvoorbeeld in de platformeconomie, is een ander probleem’, zegt Post. ‘Deze gedwongen zelfstandigheid is een voordeel voor de opdrachtgevers, want zij hoeven geen sociale premies af te dragen en ze kunnen lage tarieven betalen. De overheid en de vakbonden moeten samen proberen hier een einde aan te maken.’ Pogingen van de overheid om schijnconstructies aan te pakken verliepen tot op heden moeizaam. Het meest recente voorbeeld is de Wet deregulering arbeidsrelaties (DBA), waarbij de verantwoordelijkheid om de zelfstandigheid van de zzp’er aan te tonen bij de opdrachtgever lag. ‘Voor de bouwsector hadden we een eenvoudige modelovereenkomst gemaakt, waarmee iedereen goed uit de voeten kon. Maar de DBA mislukte omdat de juristen van de Belastingdienst een lange en ingewikkelde handleiding schreven over het gezagscriterium. Dat gaf alleen maar voer voor verdere juridische procedures.’

Apart regime

Post heeft inmiddels zijn hoop gevestigd op pensioenen voor zzp’ers in de derde pijler, met meer keuzemogelijkheden dan nu. ‘De pensioenwetgeving is niet geschreven voor zelfstandigen. Nu wordt pensioen voor zelfstandigen altijd gelinkt aan het werknemerspensioen. Dat zorgt voor een boel problemen. Daar moeten we mee stoppen. Eigenlijk zouden we een apart pensioenregime moeten hebben voor alle zelfstandigen, zowel zzp’ers als directeuren-grootaandeelhouder.’

‘Meer pensioencommunicatie over het nut van pensioen opbouwen is noodzakelijk’

‘Dé zzp’er bestaat niet’, zeggen Eric Douma, portefeuillehouder Ondernemerschap en Onderwijs van LTO Nederland en Hans Koehorst, die zich als themacoördinator plantaardige sectoren bij LTO Nederland onder andere beleidsmatig met pensioenen bezighoudt. ‘Zeker in onze sectoren zijn er grote verschillen in de behoefte van pensioenopbouw door zelfstandigen.’

‘Grofweg zie je bij ons twee soorten zzp’ers’, aldus Douma, die ook namens werkgevers bestuurder is bij BPL Pensioen, het bedrijfstakpensioenfonds voor werknemers in de agrarische en groene sector. ‘De zelfstandige ondernemer die zelf een boeren- of tuindersbedrijf runt zonder personeel en de zzp’ers die zich door deze bedrijven laten inhuren op basis van kennis, vaardigheden of competenties. In beide gevallen gaat het om een zelfstandige zonder personeel (zzp’er), maar ze hebben een heel verschillende pensioenbehoefte.’ Koehorst geeft daarbij aan dat elke zelfstandige boer of tuinder met een eigen agrarisch bedrijf in zijn bedrijf pensioenvermogen opbouwt dat op een gegeven moment vrijkomt, bijvoorbeeld bij overdracht aan de volgende generatie of bij verkoop. Voor zelfstandige agrarische ondernemers zou deelname aan een tweede pijler pensioen interessant kunnen zijn, maar het is in de ogen van Douma en Koehorst zeker niet noodzakelijk.

Allebei vinden ze dat in de discussie over het verbeteren van de pensioenopbouw door zzp’ers er te weinig wordt gesproken over wie de zelfstandige zonder personeel is, welke behoefte en mogelijkheden hij heeft om zelf in zijn pensioen te voorzien en wat nodig is om het pensioenbewustzijn en het handelingsperspectief te vergroten.

'Sterk wisselende inkomsten maakt flexibiliteit in de pensioenopbouw noodzakelijk.'

Hans Koehorst

Geen one size fits all

In het Pensioenakkoord is afgesproken dat er gekeken wordt naar mogelijkheden om pensioenopbouw in de tweede pijler toegankelijker te maken voor zzp’ers. ‘Prima. Maar dan moet er wel rekening worden gehouden met de verschillen in behoefte en mogelijkheden van deze groep’, zegt Douma. ‘Het moet geen one size fits all oplossing worden die elke zelfstandige in eenzelfde mal duwt’, beaamt Koehorst. Hij wijst erop dat zzp’ers in tegenstelling tot werknemers sterk wisselende inkomsten hebben. ‘Dat is inherent aan het ondernemerschap. Voor zelfstandige ondernemers in de land- en tuinbouw geldt dat des te sterker vanwege de grote afhankelijkheid van de natuurlijke omstandigheden. Kijk naar de droogte dit jaar, of naar juist te veel regen in andere jaren. Opbrengsten en daarmee inkomens zijn hoogst onzeker en fluctueren fors, waardoor er in sommige jaren geen financiële ruimte is en in andere jaren juist wel voor opbouw van pensioenvermogen. Die sterk wisselende inkomsten maakt flexibiliteit in de pensioenopbouw noodzakelijk. Dat is een belangrijk gegeven waar bij het toegankelijker maken van de tweede pijler absoluut rekening mee moet worden gehouden.’

Stramien

Douma merkt op dat pensioenregelingen in de tweede pijler steeds uniformer worden. ‘Omwille van kosten en pensioenrendement kiezen fondsen veelal voor een uniforme pensioenregeling met zo min mogelijk variatie. Dan zijn de kosten laag en blijft er zoveel mogelijk geld over voor het pensioen van de deelnemer.’ Hij vraagt zich af of de zzp’er in dat stramien past. ‘Die is met zijn wisselende inkomen en behoefte aan flexibiliteit toch een vreemde eend in de bijt.’ Staat BPL Pensioen open voor toetreding van zzp’ers? Die vraag is niet zomaar te beantwoorden, aldus Douma. ‘Dat is een afweging die het bestuur en de sociale partners moeten maken. Vragen die daarbij opkomen zijn: Kun je iets aanbieden dat passend is voor zzp’ers? Past dat binnen een pensioenregeling die we zoveel mogelijk willen harmoniseren? Wat zijn de kosten en baten?’

'Het moet geen moetje worden, ondernemers zijn niet voor niets ondernemer geworden.'

Eric Douma

Pensioenplicht

Een pensioenplicht voor alle werkenden, dus ook voor zzp’ers, wijzen Douma en Koehorst af. ‘Het moet geen moetje worden’, zegt Douma. ‘Ondernemers zijn niet voor niets ondernemer geworden. Het ondernemerschap geeft vrijheid, maar betekent ook dat elke ondernemer moet nadenken én zelf moet handelen om te zorgen voor een inkomen voor later. Dat is een eigen verantwoordelijkheid die niet afgewenteld kan worden.’

Fiscale puzzel

Koehorst en Douma stellen dat zelfstandigen vooral behoefte hebben aan fiscaal gefaciliteerde pensioenopbouw die past bij de financiële ruimte in hun onderneming. ‘Je moet ondernemers niet verplichten om elk jaar een vaste pensioenpremie te betalen. Natuurlijk vinden ondernemers pensioenopbouw van belang, maar deze moet mee kunnen ademen met de financiële speelruimte die er is’, aldus Douma. Hij pleit voor verdere verruiming van de fiscale mogelijkheden in de derde pijler. ‘Juist vanwege de volatiliteit van de inkomsten.’ Hij stelt: ‘Ondernemers kijken naar de hele fiscale puzzel. Naar de winst, de inkomstenbelasting, de aftrekposten. In die puzzel zit ook de oudedagsvoorziening.’

Communicatie

‘Het opbouwen van pensioenvermogen door zzp’ers is belangrijk. Recent onderzoek van de DNB laat zien dat het nog veel beter kan en veel beter moet’, vindt Douma. ‘Zelfstandigen moeten zich ervan bewust zijn dat ze niet alleen werken voor hun inkomen nu, maar ook voor een inkomen in de toekomst na een werkzaam leven.’ Dat bewustzijn en het ernaar handelen is in de ogen van Douma en Koehorst onvoldoende aanwezig. ‘Meer en betere communicatie over het nut van pensioen opbouwen is en blijft noodzakelijk.’

'Sterk wisselende inkomsten maken flexibiliteit in de pensioenopbouw noodzakelijk'

Hans Koehorst

Wist u dat.....

... Bpf Landbouw oorspronkelijk in de verplichtstellingsbeschikking werknemers en zelfstandigen had staan?

... de landbouwsector de eerste bedrijfstak was met een eigen pensioenfonds?

... de wet BPF uit 1949 (voorloper van de huidige wet) als doel had om zelfstandigen onder de werkingssfeer van het bedrijfstakpensioenfonds voor de landbouwsector te brengen?

... er dus ook ruim zeventig jaar geleden al discussies waren over het verschil tussen een werknemer en een zelfstandige en het verschil in premiedruk tussen beide groepen werkenden?

‘Slechte pensioenopbouw zelfstandigen is een maatschappelijk probleem’

‘Maatschappelijk is het onwenselijk dat een grote groep mensen met een enorme inkomensterugval wordt geconfronteerd als ze stoppen met werken’, zegt Henk van der Schaft, bestuurder bij FNV-Zelfstandigen en voorzitter van de Subwerkgroep Pensioen Zelfstandigen van de Stichting van de Arbeid.

Het beeld is dat zelfstandigen te weinig pensioen opbouwen. Herkent u dat?
‘Zeker. Pensioen heeft voor zelfstandigen geen prioriteit. Dat is recent ook weer geconstateerd door De Nederlandsche Bank (DNB) in het rapport “Werkenden zonder pensioenopbouw”. Maar liefst 94% van de zelfstandigen bouwt geen pensioen op, volgens DNB zo’n kleine 900.000 zelfstandigen. In het eerste jaar zijn ze druk met de start van hun bedrijf. Maar na vijf jaar, als ze voldoende aanlooptijd hebben gehad om kapitaal te vergaren, gebruiken ze dat niet voor hun pensioen. De tweede pijler is voor de meeste zelfstandigen niet toegankelijk en van de mogelijkheden in de derde pijler maken ze weinig gebruik. Wel blijkt uit het rapport van DNB dat zelfstandigen vaak een groter vermogen hebben in hun eigen huis. Dit vermogen is minder liquide en kan volgens DNB dus niet in alle gevallen dienen als vervanging van pensioeninkomen.’

Werkenden zonder pensioenopbouw
Een substantieel deel van de Nederlandse werknemers en zelfstandigen bouwt in de tweede pijler geen pensioen op. Zij compenseren dit ook niet met andere vormen van pensioensparen. Er is dus een risico dat deze groep werkenden en zelfstandigen na pensionering te maken krijgt met een forse terugval van het inkomen en daardoor in financiële problemen raakt. Dit constateert De Nederlandsche Bank (DNB) in het rapport “Werkenden zonder pensioenopbouw”, dat in augustus 2022 verscheen. DNB schrijft: ‘Het is aan de politiek om te bepalen of pensioensparen meer gestimuleerd zou moeten worden. (…) Aan de ene kant is het wenselijk dat werkenden voldoende pensioen opbouwen, aan de andere kant hechten bijvoorbeeld veel zelfstandigen aan de vrijheid om zelf te bepalen welk deel van het inkomen gespaard wordt en hoe. De afweging tussen deze belangen moet zorgvuldig plaatsvinden.’

Wat is de rol van de Subwerkgroep Pensioen Zelfstandigen?
‘Het is een onderdeel van de Werkgroep Witte Vlekken van de Stichting van de Arbeid. Met de witte vlekken worden alle werkenden bedoeld waarbij een probleem is met de pensioenopbouw. Als subwerkgroep richten we ons op de pensioenen van zelfstandigen. In het Pensioenakkoord is afgesproken dat gekeken wordt naar mogelijkheden voor zelfstandigen om vrijwillig pensioen op te bouwen in de tweede pijler. Daar kijken wij naar. Daarbij letten we zowel op de belangen van de zelfstandigen als de belangen van de pensioenfondsen. We hopen dit najaar advies uit te brengen aan de minister.’

‘Voor een pensioenplicht voor zzp’ers is geen draagvlak’

Henk van der Schaft

Is de gebrekkige pensioenopbouw van zelfstandigen een maatschappelijk probleem?
‘Voor veel zelfstandigen geldt dat er een enorme discrepantie is tussen wat we een gewenst inkomen vinden en de realiteit. Als zij stoppen met werken worden ze geconfronteerd met een grote terugval in inkomen. Dan zullen zij een beroep moeten doen op allerlei toeslagen en voorzieningen om hun inkomen aan te vullen tot een redelijk bestaansminimum. Dat is zeker een maatschappelijk probleem.’

Hoe kun je vrijwillig pensioensparen in de tweede pijler aantrekkelijk maken?
‘Het is belangrijk dat je het simpel houdt. Zelfstandigen hebben geen zin in administratieve rompslomp. Je kunt denken aan een fiscale aftrekpost. Bijvoorbeeld dat zelfstandigen jaarlijks een bepaald percentage van hun winst kunnen besteden aan pensioen in de tweede pijler. Ook vinden mensen het vaak lastiger om te kiezen naarmate er meer keuzemogelijkheden zijn. Daarom pleiten we voor een eenvoudige regeling. Daarnaast moet je er rekening mee houden dat zelfstandigen een wisselend inkomen hebben. Een vaste premie die elke maand betaald moet worden, is voor zelfstandigen veel lastiger dan voor werknemers. Dus je moet proberen een flexibele oplossing te vinden.’

Hoe ziet dat er in de praktijk uit?
‘Om het makkelijk te maken kun je denken aan auto enrollment. Je zou elke zelfstandige die in een bepaalde sector werkt automatisch kunnen laten deelnemen aan het pensioenfonds in de sector. Dan gebeurt er hetzelfde als bij werknemers. Werknemers accepteren dat, want ze weten dat ze er later pensioen voor terugkrijgen. Zelfstandigen kun je de mogelijkheid geven om zich terug te trekken. Als ze niet willen deelnemen, moeten ze dat zelf actief aangeven. Nu kunnen werknemers die voor zichzelf beginnen nog maximaal 10 jaar vrijwillig aangesloten blijven bij hun oude pensioenfonds. Dat moeten ze zelf regelen. Mensen doen dat niet. Het wordt makkelijker als je automatisch deelnemer blijft of wordt.’

‘Neem de belemmeringen weg voor zzp-pensioen in de tweede pijler’

Henk van der Schaft

Veel zelfstandigen zijn werkzaam in meerdere sectoren. Hoe los je dat op?
‘Door niet uit te gaan van de opdrachtgevers, maar aan te sluiten bij het werk van de zelfstandige. Hoe is hij ingeschreven bij de Kamer van Koophandel? De Kamer van Koophandel heeft SBI-codes, een standaard bedrijfsindeling die aangeeft wat de activiteit van een onderneming is. Die indeling kun je volgen. Om dit in goede banen te leiden, moet dit proces zoveel mogelijk worden geautomatiseerd. Daarvoor moet gegevensuitwisseling mogelijk zijn met de Kamer van Koophandel.’

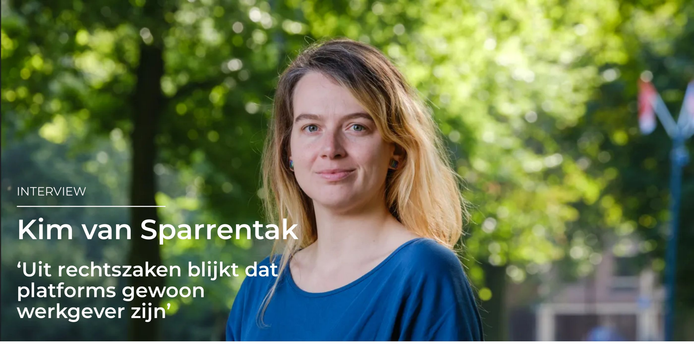
Hoe kan het vaststellen en innen van de premies verlopen?
‘Het makkelijkst is om te kiezen voor een bepaald bedrag. Maar omdat zelfstandigen wisselende inkomsten hebben, zou je kunnen overwegen een of twee keer per jaar de premie te incasseren op basis van inkomensgegevens. De Belastingdienst beschikt over de inkomensgegevens. Er gelden wettelijke beperkingen voor gegevensuitwisseling. Voor dit specifieke doel zou je gegevensuitwisseling mogelijk kunnen maken. Dan kunnen de pensioenfondsen de premiehoogte gemakkelijker bepalen en de premie innen. Als we het maatschappelijk belangrijk vinden dat zelfstandigen pensioen kunnen opbouwen in de tweede pijler, moeten we zorgen dat dit efficiënt kan.’

Verplichte pensioenopbouw in de tweede pijler, is dat geen oplossing?
‘Daarvoor is geen draagvlak. Als je het aantrekkelijk maakt, zodat mensen uit zichzelf willen deelnemen, is dat beter dan wanneer mensen gedwongen worden tot deelname. Wij proberen deelname aantrekkelijker te maken. Dat is de opdracht uit het Pensioenakkoord. Nederlanders hebben bij verplichtstelling negatieve associaties. In IJsland bijvoorbeeld, waar alle werkenden automatisch pensioen opbouwen, is de beeldvorming heel anders. Daar beschouwen mensen het als iets positiefs dat ze aan het sparen zijn voor een goed inkomen op hun oude dag. De manier waarop het in IJsland is geregeld, klinkt goed. Maar laten wij nu eerst de belemmeringen voor pensioen in de tweede pijler wegnemen en het aantrekkelijker maken.’

‘Sluit voor sectorindeling niet aan bij opdrachtgevers, maar hoe zelfstandige staat ingeschreven bij de KvK’

Henk van der Schaft

INTERVIEW

Kim van Sparrentak

‘Uit rechtszaken blijkt dat platforms gewoon werkgever zijn’

‘Er is behoefte aan meer duidelijkheid. Als je geen zzp’er bent, ben je werknemer’, zegt Kim van Sparrentak, lid van het Europees parlement voor GroenLinks. Zij is nauw betrokken bij het voorstel voor een richtlijn over de verbetering van de arbeidsvoorwaarden bij platformwerk.

‘Mag een algoritme jou ontslaan?’

Kim van Sparrentak

Wat speelt er bij platformbedrijven?
‘Veel mensen werken als zogenaamde zelfstandige voor platformbedrijven zoals Uber en Deliveroo. Als je kijkt naar de manier waarop zij worden behandeld door die platforms, zouden deze mensen eigenlijk werknemer moeten zijn. Dat blijkt vooral uit het grote aantal rechtszaken dat aangespannen is tegen deze platforms. Het zijn vaak vakbonden die deze rechtszaken aanspannen. De FNV is een van de koplopers. Zij vechten aan dat de medewerkers van de platforms zelfstandigen zijn. De FNV heeft veel rechtszaken gewonnen, onder andere tegen Uber, dat zijn hoofdkantoor in Nederland heeft. Uit de rechtszaken blijkt dat de platforms gewoon werkgever zijn. Zij bepalen waar mensen werken en hoeveel ze verdienen. Dat is precies wat een werkgever doet.’

Wat is het meest urgente probleem voor zelfstandigen die via digitale platforms werken?
‘De bescherming van de medewerkers. Ik sprak maaltijdbezorgers die zeiden: als we een fietsongeluk krijgen en daardoor een week niet kunnen werken, kunnen we nergens aanspraak op maken. Ze krijgen geen hulp, geen salaris. Een maaltijdbezorger van Deliveroo werd in elkaar geslagen tijdens de uitoefening van zijn werk. Hij was daarvan zo ondersteboven dat hij een paar dagen niet kon werken. Het platform werd boos en downgrade hem in het algoritme, waardoor hij minder goede bezorgposten kreeg. Platformwerkers zijn totaal onbeschermd. Sociale verworvenheden gelden niet voor hen. Daarnaast speelt het maatschappelijke probleem dat er geen afdracht is van sociale premies.’

Wat willen jullie hieraan doen?
‘De Europese Unie werkt nu aan een voorstel voor een richtlijn over de verbetering van de arbeidsvoorwaarden bij platformwerk. De richtlijn moet duidelijkheid geven over wie er zelfstandig is en wie niet. Bepaalt het platform hoeveel je betaald krijgt? Bepaalt het platform dat je een uniform moet dragen? Met dat soort kwalitatieve vragen kan de rechter bepalen of je zelfstandig bent. Daarnaast heeft de richtlijn ook impact op andere werknemers. De richtlijn gaat ook over algoritmisch management. Wat mag een algoritme van jou vragen? Mag een algoritme jou ontslaan? Het is tweeledig. En hopen dat de richtlijn niet alleen de Uberchauffeur gaat helpen, maar uiteindelijk iedereen.’

Kim van Sparrentak

‘Platforms vinden zichzelf te innovatief om zich aan de wet te houden’

Wordt het probleem van schijnzelfstandigheid bij platforms niet opgelost door alle rechtszaken die er gevoerd worden en de jurisprudentie die hieruit voortvloeit?
‘Veel van de gevoerde rechtszaken hebben duidelijkheid gegeven over schijnzelfstandigheid. Het probleem is de handhaving. De Arbeidsinspectie heeft niet de capaciteit om elk platform te checken. Ten tweede zie je dat de platforms de rechtszaken aan hun laars lappen. Deliveroo heeft verloren in Nederland en gaat nu weg. Uber heeft ondanks de uitspraak van de rechter niets aan de arbeidsomstandigheden veranderd. De richtlijn maakt duidelijk wie werknemer is en wie zelfstandige.’

Maakt het uit of iemand wordt aangestuurd door een baas of door een algoritme?
‘Dat zou geen verschil moeten zijn, maar de platforms verschuilen zich hierachter. Ze zeggen: we zijn een platform, we kunnen geen werkgever zijn. Mensen die voor de platforms werken, krijgen hun werk via algoritmen. Ze zijn afhankelijk van de opdrachten die de app aangeeft. Uber heeft het voor elkaar gekregen een derde categorie werkenden te veinzen, tussen werknemers en zzp’ers in. Volgens de richtlijn moet een platform bewijzen dat mensen zzp’er zijn. Als het platform dat niet kan bewijzen, zijn mensen werknemer en moet het platform hen als werknemer behandelen. Nu is het zo dat veel platforms geen sociale premies betalen, maar mensen ook niet genoeg betalen om fatsoenlijk zzp’er te zijn en zelf bijvoorbeeld voor pensioen te kunnen sparen. Steeds meer platforms nemen die derde categorie over. Dat wordt de Uberisering van de samenleving genoemd. De mensen die daar werken vallen tussen wal en schip.’

Verandert dat als de richtlijn wordt ingevoerd?
‘In principe worden schijnzelfstandigen die voor een platform werken straks werknemer. Hoe platforms daarmee omgaan is nog de vraag. Ze staan er niet om bekend dat ze zich aan de wet houden. Ze vinden zichzelf te innovatief om de wettelijke regels te volgen. Maar straks kunnen mensen die voor een platform werken zeggen: volgens mij ben ik werknemer. Dan moet het platform bewijzen dat dat niet zo is. Als het platform dat niet kan, moeten mensen in loondienst komen. En als één werknemer dat heeft aangekaart, zou dat vanzelf ook moeten gelden voor alle andere werkenden bij dat platform. Ook willen we voor elkaar krijgen dat platforms zich niet kunnen verschuilen achter onderaannemers. Die constructies zijn er namelijk ook. Het uitgangspunt is dat de onderaannemer niet jouw baas is. Het algoritme stuurt jou aan. Het algoritme is van Uber, dus Uber is jouw baas.’

Kim van Sparrentak

‘Door de Uberisering van de samenleving vallen de mensen die daar werken tussen wal en schip’

In Nederland zijn niet veel platforms. Zegt dat iets over onze arbeidsmarkt?
‘Dat zegt helemaal niets. Het zijn er weinig, maar ze worden steeds groter en machtiger. Er is weinig competitie. En de platformwerkers willen het werk graag doen. Ze willen graag op ad hoc basis taxi rijden, of door de stad fietsen en maaltijden bezorgen. Alleen hebben ze niet de keuze om voor een fatsoenlijke werkgever of opdrachtgever te kiezen. Inmiddels is er ook een uitzendbureau op de platformmarkt, Temper. Zij doen hetzelfde als gewone uitzendbureaus, maar via een platform. De mensen die via Temper werken, hebben niet de rechten die anderen in de uitzendbranche hebben, zoals sociale zekerheid en pensioenopbouw. Dat is weer die derde categorie. In Nederland zijn we daar nog niet volop mee bezig, maar Macron wil in Frankrijk zo’n derde categorie invoeren. Dat kan niet. Je bent zelfstandig of je bent het niet, maar je kunt niet half-zelfstandig zijn.’

Wanneer verwacht je dat de richtlijn voor verbetering van arbeidsvoorwaarden bij platformwerk wordt ingevoerd?
‘Nu wordt er onderhandeld over dit voorstel. Dat doe ik in het Europese parlement. Namens de Europese Groenen onderhandel ik met de Sociaal-Democraten, de Liberalen en de Christendemocraten. We moeten een meerderheid in het parlement zien te vinden. We hopen dat het Europese parlement dit jaar een standpunt inneemt en dat we in 2023 tot een akkoord komen met de Europese Commissie en de Europese Raad. Vervolgens zullen de lidstaten de richtlijn implementeren. Dat moet binnen een paar jaar gebeuren. Sommige lidstaten, zoals Spanje, willen de wet meteen invoeren om te zien hoe die in de praktijk uitpakt.’

‘Je bent werknemer of zelfstandig, maar je kunt niet half-zelfstandig zijn’

Kim van Sparrentak

Er ligt ook een voorstel voor een richtlijn over toereikende minimumlonen in de Europese Unie. Wat betekent dat voor Nederland?
‘Voor Nederland zou dit betekenen dat het minimumloon omhoog zou moeten gaan naar €14. Dat is goed nieuws voor werknemers. Met deze richtlijn hebben we ook aangegeven dat het niet gaat om statistische modellen en mediane inkomens in een land, maar dat je ook moet kijken naar de “basket of goods”. Wat kost het om te wonen, te eten, jezelf te verzekeren? Ook die criteria moeten meespelen bij het bepalen van de hoogte van het minimumloon. Het gaat erom dat mensen kunnen leven van het minimumloon.’

Een van de grote voordelen van de EU is het wegnemen van de belemmeringen voor grensoverschrijdende arbeid. Hoe kijkt u hiernaar?
‘Ik vind het fantastisch dat we in Europa voor elkaar gekregen hebben dat je kunt werken waar je wilt. Het grote probleem is dat landen terughoudend zijn met sociale premies en pensioen. Kun je iets opbouwen? Kun je een uitkering krijgen? Er komt veel bureaucratie aan te pas. Dat komt voort uit een soort wantrouwen tegen andere landen en mensen uit andere landen. Grensoverschrijdend werken is een verworvenheid, maar in de praktijk is het niet zo simpel. We zouden het systeem socialer moeten maken.’

Kim van Sparrentak is sinds 2019 Europarlementariër voor GroenLinks. Zij werkte eerder als onderzoeker bij het New Zealand Center for Sustainable Cities, als campaigner bij Milieudefensie en WISE en als DUO-voorzitter voor de Jonge Groenen (FYEG).

< terug

volgende >

COLUMN

Pensioen voor alle werkenden blijft de missie

Ger Jaarsma
Voorzitter Pensioenfederatie

Het was even slikken toen in augustus het rapport van DNB uitkwam over het aantal mensen dat geen pensioen opbouwt. Uit cijfers van CBS blijkt dat 94% van de zelfstandigen geen pensioen opbouwt bij een pensioenfonds en privé ook nauwelijks pensioen opbouwt. Opvallend is dat dit percentage tussen 2016 en 2020 stabiel is gebleven; het is niet zo dat mensen op een gegeven moment wel beginnen met geld opzij zetten voor later. Dat moet ook maar net kunnen, natuurlijk. Sparen voor onverwachte uitgaven is lastig, zeker in deze tijden van hoge inflatie. Nu geld opzij zetten voor over dertig jaar is voor veel mensen helemaal niet te doen.

Tot pakweg twintig jaar geleden was een middenstandsdiploma nog verplicht. Het voordeel was dat je daardoor een financieel plaatje moest maken waar een goed tarief uit rolde, dat pensioensparen mogelijk maakte. Toen het denken over vrij ondernemerschap veranderde, werd het afgeschaft: de markt zou zijn werk wel doen. En ja, er zijn zelfstandige ondernemers die hun inkomen voor later goed geregeld hebben. Maar er is ook een grote groep die tegen te lage tarieven – want: de tucht van de markt- hard moet werken en geen geld overhoudt voor pensioenbesparingen. Dan heb ik het niet eens over de groep schijnzelfstandigen, waar minister Van Gennip laatst de Kamer over berichtte. Daar is geen sprake van vrij ondernemerschap, maar van een arbeidsrelatie met een baas die geen secundaire arbeidsvoorwaarden zoals pensioen biedt. Deze ontwikkelingen morrelen aan de bestaanszekerheid van mensen. En dat is een slechte zaak.

Is dit een probleem voor pensioenfondsen? Enerzijds niet: pensioenfondsen voeren CAO-afspraken uit, waardoor zij voor bijna 6 miljoen werkenden in loondienst pensioen opbouwen en uitkeren aan 3,6 miljoen gepensioneerden. Anderzijds wel: de missie van pensioenfondsen is om pensioen voor àlle werkenden te realiseren. Als de arbeidsmarkt verandert en meer mensen (willen) als zelfstandige werken, dan moeten we nieuwe oplossingen verzinnen. Oplossingen die hen voldoende flexibiliteit bieden. Dat moet ook snel, want de eerste groep die geen pensioen heeft opgebouwd, kan over 15 tot 20 jaar al met pensioen gaan.

Eén van de oplossingen is auto-enrollment met opt out: zelfstandigen komen bij het pensioenfonds in hun sector; de ondernemer die pensioen al op een andere manier heeft geregeld, hoeft niet mee te doen. Dat haalt het besluit om pensioen op te bouwen naar voren. Niet uitstellen, maar gelijk beslissen hoe je je pensioen regelt. Hiermee experimenteren zoals enkele pensioenfondsen wilden, lukt helaas niet. Daarvoor zijn wetsaanpassingen nodig – en die zijn er (nog) niet. Een pensioenplicht voor alle werkenden, zoals in IJsland, is ook een denkrichting. Iedereen is verplicht om een premie in te leggen en kiest bij welke organisatie hij of zij dat gaat doen - tenzij er sectorafspraken zijn gemaakt voor een specifiek fonds. Het draagvlak mag daarvoor in Nederland nu ontbreken, het probleem blijft. Maak het ondernemersdiploma maar weer verplicht, dat roep ik ook nog wel eens.

Wat sowieso moet gebeuren is een belangrijk deel van het probleem bij de bron aanpakken. De Europese Commissie heeft rapporten opgesteld over platformbedrijven die eigenlijk werkgever zijn maar doen alsof hun werknemers zelfstandige zijn, zodat de bedrijven zich niet verantwoordelijk voelen om een goed pensioen voor hen te regelen. Dat moet anders. Kortom: met dit thema zijn we nog niet klaar. Onze missie blijft overeind: elke werkende een adequaat inkomen na pensioendatum. Daarover willen we met zelfstandigen, overheid, vakbonden en andere betrokkenen in gesprek blijven.

Ger Jaarsma
Voorzitter Pensioenfederatie

< terug

volgende >

In IJsland bouwen alle werkenden pensioen op

Jarenlang stond Nederland op de 1e plaats in de Global Pension Index van Mercer. In de laatste index kwam IJsland vanuit het niets op 1 terecht. In IJsland bouwen ook de zzp'ers pensioen op. Dat is niet de enige reden voor de hoge score. 'IJsland scoort beter op adequaatheid en houdbaarheid', zegt actuaris Marc Heemskerk van Mercer.

De Mercer CFI Global Pension Index vergelijkt pensioenstelsels en –inkomens wereldwijd. Dat IJsland opeens bovenaan de Index prijkt, komt niet doordat de IJslanders hun pensioenstelsel opeens verbeterd hebben, aldus Heemskerk. Het stelsel bestaat allang, alleen beschikte Mercer voorheen niet over de benodigde informatie. In de laatste Index deed IJsland voor het eerst mee. 'Maar ik noemde IJsland al vaak in presentaties', zegt Heemskerk. 'Uit andere onderzoeken – niet van Mercer – komen de gepensioneerden in IJsland steevast uit de bus als de gelukkigste gepensioneerden.' Hij veronderstelt dat dat ook te maken heeft met het pensioenstelsel. Een goed stelsel voorkomt armoede onder ouderen.

'Uit andere onderzoeken komen de gepensioneerden in IJsland steevast uit de bus als de gelukkigste gepensioneerden.'

Flexibele AOW

Dat het IJslandse stelsel hoog scoort op adequaatheid en houdbaarheid komt enerzijds

< terug

volgende >

INTERVIEW

Het geheim van IJsland

In IJsland is sparen voor pensioen verplicht voor alle werkenden. Ook voor zzp'ers. Het is een belangrijke reden dat het pensioenstelsel van IJsland de nummer 1 positie krijgt in de wereldwijde benchmark van Mercer. We vragen Þórey S. Þórðardóttir, de directeur van de IJslandse koepel van pensioenfondsen, wat het geheim van IJsland is.

In Nederland moeten zelfstandigen alles zelf regelen, ook hun pensioen. Waarom heeft IJsland gekozen voor verplichte pensioenregelingen voor alle werkenden?
"We hebben gekozen voor verplicht pensioensparen voor alle werkenden, dus ook voor zelfstandigen. Het staatspensioen in IJsland is inkomensafhankelijk en bedoeld voor degenen die niet genoeg pensioen hebben gespaard. We vinden het wel zo eerlijk dat alle werkende mensen, inclusief zelfstandigen, pensioenafdrachten doen. Anders zouden er groepen zijn die meer afhankelijk zijn van staatspensioen dan andere groepen. Ook al waren hun salarissen vergelijkbaar."

In Nederland zijn we aan het nadenken hoe we de ruim 1,2 miljoen zelfstandigen een toereikende pensioenregeling kunnen regelen. Welke lessen heeft u voor Nederland?
"In IJsland is de Belastingdienst verantwoordelijk voor het verzamelen van de jaarlijkse premie-gegevens van pensioenfondsen en het jaarsalaris van zowel werknemers als zelfstandigen. Degenen die niet de minimum verplichte pensioenbijdrage van 12% hebben ingelegd zijn alsnog verplicht dit te doen, in een pensioenfonds naar keuze. Als ze niet zelf een pensioenfonds kiezen, moeten ze verplicht premie afdragen aan een pensioenfonds voor zelfstandigen die geen pensioenfonds hebben gekozen."

Werknemers zonder cao kunnen zelf een pensioenfonds kiezen; handelen mensen hier bewust naar en op basis waarvan maken zij hun keuzes?
"We hebben geen cijfers hoeveel mensen gebruik maken van het feit dat ze zelf een pensioenfonds kunnen kiezen, maar ik durf wel te veronderstellen dat de meerderheid van degenen die een pensioenfonds kunnen kiezen, dit ook actief doen. Bij hun keuze wegen ze verschillende factoren mee. Vooral het type product dat het pensioenfonds aanbiedt, zoals verzekeringen en of het pensioenfonds toestaat dat een deel van de verplichte premie mag worden aangewend voor een soort privépensioen.

Waarom kiezen sommige pensioenfondsen ervoor om de regeling niet open te stellen voor zzp'ers?
"Er zijn pensioenfondsen die speciaal zijn voor bepaalde groepen deelnemers, die bijvoorbeeld een universitair diploma hebben, overheidswerkgever zijn of lid van specifieke vakbonden. De meeste pensioenfondsen staan echter open voor iedereen. Er zijn geen verschillen in de pensioenregeling voor werknemers en voor zzp'ers."

'Onze achterban is divers, over de volle agrarische breedte, van loonwerkers tot laboratoriummedewerkers. Niet iedereen is financieel even onderlegd.'

Þórey S. Þórðardóttir

'Ik vergelijk de samenwerking tussen het pensioenfonds en de sociale partners met een vlinderdasje. Het pensioenfonds aan de ene kant, de sociale partners aan de andere kant. Met een verbindingsstukje ertussen.'

'Onze deelnemers blijken zeer geïnteresseerd te zijn. Ik was aangenaam verrast dat het nieuwe pensioencontract zó leeft.'

Þórey S. Þórðardóttir

Welk uiteindelijk pensioenbedrag (vervangingspercentage) levert de 12% pensioenopbouw voor zzp'ers op?
"Afgelopen juni is de wettelijke pensioenpremie aangepast; de minimumpremie is verhoogd van 12% naar 15,5%. De minimale vervangingsratio op basis van 12% premie zou moeten leiden tot minimaal 56% van het gemiddelde loon, op basis van 40 jaar premie inleggen. Met een bijdrage van 15,5% is de minimale vervangingsratio verhoogd naar 72%. Veel pensioenfondsen geven een hogere vervangingsratio."

De IJslandse AOW is lager voor mensen met een hoger aanvullend pensioen. Welke effecten heeft dit?
"Het IJslandse staatspensioen is inkomensafhankelijk en komt ten goede aan mensen met een laag pensioeninkomen. Er is ook een extra pensioenuitkering voor alleenstaanden. De AOW wordt verlaagd met 45% voor alle pensioenfondsbetalingen boven ISK 25.000,= (~€180,=). Deze grafiek laat zien hoe betalingen van pensioenfondsen (geel) van invloed zijn op de AOW-uitkeringen (grijs) en extra betalingen voor alleenstaanden (rood).

Hoeveel mensen krijgen geen AOW omdat hun pensioen boven de grens uitkomt?
"De meeste gepensioneerden ontvangen zowel AOW als pensioen vanuit de pensioenfondsen. Volgens de gegevens van Statistics Iceland voor het jaar 2020 waren er in totaal 51.300 gepensioneerden. De grootste groep van 37.000 gepensioneerden ontvangt pensioen van zowel pensioenfondsen als vanuit de IJslandse AOW. Dan zijn er 13.000 gepensioneerden die alleen pensioen ontvangen vanuit pensioenfondsen. Een kleine groep van 1.300 gepensioneerden ontvangt alleen AOW."

Hoe is het IJsland gelukt om de pensioenleeftijd te verhogen naar 67 jaar?
"De officiële IJslandse pensioenleeftijd van 67 jaar is al een tijdje ongewijzigd. Er is echter veel flexibiliteit in wanneer men met pensioen gaat. De meeste mensen gaan tussen 65 en 70 jaar met pensioen. Veel mensen in IJsland, vooral mannen, kiezen ervoor om later met pensioen te gaan dan de officiële pensioenleeftijd."

Werkgevers betalen een groot deel van zowel het tweede als derde pijlerpensioen. Is daar weerstand tegen bij werkgevers?
"Nee, er is consensus over de verdeling van de pensioenpremies tussen werkgevers en werknemers. De werkgevers betalen 8% tot 11,5% en de werknemers 4%."

Kunt u iets vertellen over de mogelijkheid om extra hypotheek af te lossen via het derde pijler kapitaal?
"De mogelijkheid om spaargeld van de 3e pijler in te zetten als hypotheekaflossing is vooral bedoeld om mensen te helpen de woningmarkt te betreden. De aflossingen zijn belastingvrij en gemaximeerd op 500.000 ISK per jaar (ongeveer €3.600) voor maximaal 10 jaar."

Thorey Thordardottir (Þórey S. Þórðardóttir) is directeur van de IJslandse koepel van pensioenfondsen Landssamtök lífeyrissjóða, LL.

UITGELICHT

Nog even de diepte in. Lees hier de uitgelichte artikelen.

WERKNEMERS ZONDER PENSIOEN

In het Pensioenakkoord van 2019 is onder meer afgesproken dat sociale partners met een plan komen om te zorgen dat meer werknemers pensioen gaan opbouwen. Uit een CBS-onderzoek bleek namelijk dat het aantal werknemers dat geen pensioen opbouwt (de zogenaamde ‘witte vlek’) groter is dan tot voor kort werd verondersteld.

In het plan van de Stichting van de Arbeid zijn allerlei acties en maatregelen opgenomen die niet alleen de inzet van cao-partijen vragen maar ook van andere partijen zoals de pensioenuitvoerders, de Kamer van Koophandel en de overheid.

- Eerste voortgangsrapportage uitwerking ‘Aanvalsplan witte vlek’

PENSIOENOPBOUW ZELFSTANDIGEN BIJ PENSIOENFONDSEN

De Stichting van de Arbeid heeft de mogelijkheden voor de pensioenopbouw voor en door zelfstandigen in kaart gebracht. In deze brief van 22 december 2020 wordt ook stilgestaan bij het beperkte gebruik van die mogelijkheden en de mogelijke oorzaken die hieraan ten grondslag liggen. In de Wet toekomst pensioenen is experimenteerwetgeving opgenomen voor pensioenopbouw van zzp’ers. Deze ruimte is voor pensioenfondsen onvoldoende om zinvolle experimenten te doen.

WERKENDEN ZONDER PENSIOENOPBOUW

Een substantieel deel van de Nederlandse werkenden legt geen premie in bij een pensioenfonds en bouwt daardoor niet een pensioenuitkering op. Een groot deel van deze groep compenseert dit ook niet met andere vormen van pensioensparen. Dat blijkt uit een Occasional Study van DNB, op basis van microdata van het CBS over pensioenopbouw onder werkenden.

PLATFORMECONOMIE: ZELFSTANDIGEN OF WERKNEMERS?

Digitale platformen spelen een steeds grotere rol in de Nederlandse economie en arbeidsmarkt. Platformen brengen vraag en aanbod van goederen en diensten bij elkaar, in een online omgeving. Van het laten bezorgen van maaltijden tot het inhuren van hulp in de huishouding of klussers. Minister Van Gennip (SZW) stuurt de Tweede Kamer een kabinetsreactie op de initiatiefnota 'De herovering van de platformeconomie', over de belangrijkste arbeidsmarktgerelateerde vraagstukken die de opkomst van de platformeconomie oplevert.

- Nieuw wetgevingsvoorstel van de Commissie moet schijnzelfstandigheid bij digitale platforms aanpakken

Bedankt!

Bedankt voor het lezen. We zijn benieuwd wat je ervan vindt! Ken je iemand die dit magazine ook moet lezen? **Deel het magazine** hoe en met wie je wilt, via social media of de mail.

Colofon >

Meld je aan >

Geef feedback >

Afmelden >

HOE WERKT DIT MAGAZINE?

Bladeren
Onderaan vindt u de navigatiebalk. Met de pijltjes aan de rechterkant kunt u door het magazine bladeren. Klikt u op het logo links onderin, komt u weer op de beginpagina.

Scrollen
Als u geen muis hebt, kunt u met de buttons onderin en de scrollbalk rechts naar beneden scrollen. Overzicht Het icoon met de drie liggende streepjes is het menu, hiermee krijgt u een overzicht van alle pagina's in het magazine. Ook vindt u hier alle andere edities.

Delen
Op de laatste pagina vindt u de knoppen waarmee u dit magazine kunt delen.

Meld je aan

Wil je dit magazine vaker lezen? Meld je aan. We mailen je de komende edities dan ook.

naam

bedrijfsnaam

mailadres

Meld mij aan!

Afmelden?

Wil je het magazine niet meer ontvangen? Meld je hier af.

naam

mailadres

Meld mij af

Geef feedback

We zijn benieuwd wat je ervan vindt! Geef ons jouw feedback. Waar wil je de volgende keer over lezen? Wat vond je goed en wat minder? Wees eerlijk, we kunnen wel tegen een stootje.

naam

mailadres

jouw feedback

Geef feedback

COLOFON

Redactie
Medewerkers van de Pensioenfederatie
Wilma van Hoeflaken

Fotografie
Nationale Beeldbank
Steven Scholten
Walter Kallenbach

Masterclasses Pensioenfederatie ook op werkenaanonspensioen.nl

Ze behoren tot een van de best aangeklikte items op de webpagina Werkenaanonspensioen.nl: de masterclasses over de Wet toekomst pensioenen die de Pensioenfederatie sinds dit jaar organiseert. Deze serie interactieve, online masterclasses waarin experts ingaan op specifieke onderdelen van de Wet toekomst pensioenen worden niet alleen goed bezocht, maar ook door veel mensen teruggekeken.

Tot nu toe zijn de volgende onderwerpen aan bod gekomen: Contractkeuze, Governance, en Risicohouding en beleggingsbeleid. Tot de zomer worden er nog drie masterclasses georganiseerd. Die gaan over de onderwerpen Solidariteitsreserve, Invaren vanuit juridisch perspectief en Invaren vanuit actuarieel perspectief. Ook deze zullen vanaf de tweede helft mei en later in juni op de website terug te bekijken zijn.

Jaarcongres Pensioenfederatie: Welkom in 2026!

De Pensioenfederatie organiseerde op woensdag 6 oktober 2021 haar Jaarcongres voor haar leden en relaties. Het congres vond zowel fysiek plaats als online. De titel van het congres was ‘Een nieuwe tijd, een nieuw pensioen: welkom in 2026!’

Het online gedeelte is hieronder integraal te bekijken. Ook zijn hier alle presentaties van de kennissessies te vinden, evenals die van de sprekers in het plenaire deel: de Deense DC-specialist Ole Beier Sørensen, Trend- en Innovatie-expert Cécile Cremer, en Paul Stamsnijder van de Reputatiegroep.

Wens tot collectieve uitkeringsfase in het solidaire premiecontract

Maak gelijke aanpassing voor alle gepensioneerden in het solidaire premiecontract net zo eenvoudig als in het flexibele premiecontract, door ook in het solidaire premiecontract een collectieve uitkeringsfase mogelijk te maken. Dat is de oproep die de Pensioenfederatie nogmaals onder de aandacht bracht bij deelnemers aan het rondetafelgesprek over Solidariteit en de Wet toekomst pensioenen op 10 mei 2022.

Een collectieve uitkeringsfase biedt de mogelijkheid tot gelijke aanpassing van de uitkeringen van alle gepensioneerden, zonder dat volledige afdekking van renterisico nodig is. Dit vereenvoudigt de administratie, leidt tot lagere kosten en dus een hoger pensioen. Bovendien verhoogt het de uitlegbaarheid, omdat gepensioneerden zich vooral richten op de hoogte van de uitkering.

Gelijke aanpassing van de uitkeringen zijn in het solidaire premiecontract nu alleen mogelijk in combinatie met volledige afdekking van het renterisico. Volledige renteafdekking is echter niet altijd aantrekkelijk, bijvoorbeeld bij oplopende inflatie. Gelijke aanpassing van de uitkeringen is in het solidaire contract veel eenvoudiger te implementeren via een collectieve uitkeringsfase, zoals dat ook gebeurt in het flexibele contract en de verbeterde premieregeling. Een collectieve uitkeringsfase biedt de mogelijkheid tot gelijke aanpassing van de uitkeringen van alle gepensioneerden, zonder dat volledige afdekking van renterisico nodig is.

Lees hier het hele position paper, waarin o.a. ook aandacht wordt gevraagd voor de stapeling van buffers en de gewenste koppeling met mijnpensioenoverzicht.nl die nodig is voor goede keuzebegeleiding van deelnemers.

Hoe verloopt de voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel?

Zo'n 85 procent van de pensioenfondsen is begonnen aan de voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel, concludeerden toezichthouders DNB en AFM eind vorig jaar uit een enquête onder 161 pensioenfondsen. Daarnaast bereidt 15 procent van de pensioenfondsen zich op een andere wijze voor, omdat zij als gesloten fonds in het huidige stelsel willen blijven, of de pensioenrechten overdragen aan een andere pensioenuitvoerder. Lees hier over het hele onderzoek.

De verantwoordingsorganen zijn inmiddels ook van start gegaan vooruitlopend op de Wet toekomst pensioenen. In een webinar van de Pensioenfederatie begin maart voor verantwoordingsorganen bleek uit een pollvraag aan de kijkers dat 63% zich in de oriënterende fase bevond op basis van de bestaande kennis, terwijl 20% al bezig is met het toepassen van verschillende scenario's in afwachting van de definitieve wetgeving.

Planning

De Wet toekomst pensioenen is op 30 maart 2022 naar de Tweede Kamer gestuurd. De lagere regelgeving bij deze wet werd in april ter consultatie voorgelegd en opengesteld voor een reactie tot einde van die maand. De verwachting is dat de behandeling in de tweede Kamer nog voor de zomer wordt gestart, waarna de wet ook nog door de Eerste Kamer wordt behandeld. Het ministerie van Sociale Zaken streeft ernaar dat de wet per 1 januari 2023 in werking treedt.

Teveel details in de lagere regelgeving bij Wet toekomst pensioenen

De lagere regelgeving bij de Wet toekomst pensioenen is in de maand april voorgelegd. Op dit 'Besluit toekomst pensioenen' werd door 44 partijen een reactie ingediend, waaronder de Pensioenfederatie. Er is zorg dat de gedetailleerde bepalingen de uitvoering van de Wet toekomst pensioenen in de weg gaan zitten.

Ruimte
Een pensioenfondsbestuur heeft ruimte nodig om zijn verantwoordelijkheid in te vullen
De regels in de consultatieversie zijn te gedetailleerd. Dat past niet bij de open normen in de Pensioenwet. Ook doet het geen recht aan het pensioenfondsbestuur, dat verantwoordelijk is voor de invulling en de uitvoering van de regeling - en daarvoor ook juridisch aansprakelijk is. Zij hebben de ruimte van de open normen nodig om deze verantwoordelijkheid waar te maken.

Verantwoording op juiste niveau
De verantwoording aan de open normen behoort op het niveau van de regeling plaats te vinden. Of fondsbesturen hun verantwoordelijkheid waarmaken, moet worden beoordeeld op het niveau van de regeling, en niet op ieder onderdeel apart. Dus geen aparte toetsen op het beleggingsbeleid, de toedeelregels van rendement, het projectierendement, de spreiding van schokken in de uitkeringsfase en de inzet van de solidariteits- of risicodelingsreserve; deze onderdelen zijn in samenhang bepalend voor de hoogte van het pensioen. Dat betekent dat toezichthouders toezien op het niveau van de regeling, terwijl in de wettekst nu verdere gedetailleerde toetsing op onderdelen mogelijk is.

Overdaad schaadt
Een overdaad aan regels belemmert passende invulling en verhoogt kosten. Voor elk onderdeel van de regeling gedetailleerde regels opstellen, kan ertoe leiden dat niet het beste resultaat voor de deelnemer wordt bereikt. Bijvoorbeeld: een bestuur moet de mate van beleggingsrisico in samenhang kunnen beoordelen met de inzet van de solidariteitsreserve, om te kunnen bepalen wat voor deelnemers de beste aanpak is. Daarnaast leidt het moeten voldoen aan en rapporteren op te gedetailleerde voorschriften tot onnodig hoge kosten, die ook weer ten koste gaan van het pensioenresultaat.

Heldere rolverdeling
Zorg voor heldere rolverdeling tussen de sociale partners en de pensioenfondsbesturen.
Er moet geen ruis ontstaan over wie verantwoordelijk is voor wat. In de wettekst staat nu een 'opdrachtbevestiging' genoemd, terwijl er al een opdrachtaanvaarding bestaat. Dit besluit op de nieuwe pensioenregeling is het basisdocument voor toetsing door zowel pensioenfondsorganen als externe toezichthouders. Met een 'opdrachtbevestiging' zou de situatie ontstaan dat een pensioenfondsbestuur en toezichthouders indirect een oordeel vellen over afspraken tussen sociale partners. Dat klopt niet, want pensioen is een arbeidsvoorwaarde dus de sociale partners gaan over de inhoud van de regeling; niet het pensioenfonds of anderen.

Communicatie naar behoefte
De lagere regelgeving draagt onvoldoende bij aan goede communicatie met deelnemers. De resultaten uit de evaluatie van de Wet pensioencommunicatie zijn nauwelijks verwerkt en dat is een gemiste kans. De focus ligt op het verstrekken van veel informatie en verantwoording daarop en niet op inzicht voor en duidelijke communicatie met deelnemers - terwijl dit wel werd aanbevolen vanuit de evaluatie.

Lees hier de volledige reactie.